

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Абай және ХХІ ғасырдағы Қазақстан» атты мақаласы

2,3-бет

AHISKA

10 Ocak 2020 sayı: 2 (777)

6+

Türk Akım doğal gaz boru hattında vanalar açıldı

8.9. Sayfa

В. Путин: РФ и Турция в будущем реализуют еще много совместных проектов

Stipendiальная программа Турции

TÜRKİYE BURSLARI

BAŞVURU TARİHİ: 10 Ocak - 20 Şubat 2020

Прием заявок начинается с 10 января по 20 февраля 2020 года.

Стр. 7

УВАЖАЕМЫЕ ЧИТАТЕЛИ ГАЗЕТЫ «АХЫСКА»!

Дорогие друзья, искренне верим, что вы, как и прежде, будете с нами. Подписаться на газету вы можете в любом отделении АО «Казпочта».

Город	Район/село
12 ай/мес.	3 614,40 3 820,80

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Абай және ХХІ ғасырдағы Қазақстан» атты мақаласы

Биыл Абай Құнанбайұлының туғанына 175 жыл толады. Халқымыздың ұлы перзентінің мерейтойын лайықты атап өту үшін арнайы құрылған комиссия дайындық жұмыстарын бастап кетті. Мемлекет көлемінде және халықаралық деңгейде ауқымды іс-шаралар ұйымдастыру жоспарланып отыр. Бірақ мұның бәрі той тойлау үшін емес, ой-өрісімізді кеңейтіп, рухани тұрғыдан дамуымыз үшін өткізілімек.

Ғылымдағы жаңалықтар адамды алға жетелейді. Ақыл-оймен ғана озытын көзек келді. Заман көшіне ілесіп, ілгері жылжу үшін біз сананың ашықтығын қамтамасыз етуіміз керек. Бұл қадам өркениеттің озық тұстарын ұлттық мүддемен үйлестіре білуді талап етеді. Мұндай кезде өзіміздің таптарымыз, жадағай өдеттерімізден бас тартуымыз қажет.

Абайдың кейбір қарекеттерге көңілі толмай, «Терең ой, терең ғылым іздемейді, Өтірік пен есекті жүндей сабап» деп үнемі сыни көзбен қарауының себебі осында.

Ақын ел-жұрттың түрлі өнерді игеруге үгіттеді. Соның бәрі уақыттың талабы өкені ол анық аңғарып, ұлтаны өртерек үн қатты. Тіпті қазір айтып жүрген интеллектуалды ұлт қалыптастыру идеясы Абайдан бастау алды деуге болады. Ұлы ойшыл ер сөзімен ұлттың өресін өсіруді көздеді.

Сондықтан Абайды терең тануға баса мән бергеніміз жөн. Абайды тану — адамның өзін-өзі тануы. Адамның өзін-өзі тануы және үнемі дамып отыруы, ғылымға, білімге басымдық беругі кемелдіктің көрінісі. Интеллектуалды ұлт дегеніміз де — осы. Осыған орай, Абай сөзі ұрпақтың бағыт алатын теміржолына айналуды қажет.

Абай қазақтың ер баласын ұлтжанды азамат етіп тәрбиелеуге шақырды. Оның мұрасы — парасатты патриотизмнің мектебі, елдікті қадірлеудің негізі. Сондықтан, азаматтарымыздың көзі ашық болсын десек, Абайды оқудан, ақын өлеңін жаттаудан жалықпаған жөн.

Біз елді, ұлтты Абайша сүюді үйренуіміз керек. Ұлы ақын ұлтының кемшілігі қатты сынаса да, тек бір ғана ойда — қазағын, халқың төрге жетелеуді мақсат тұтты.

Абайдың мол мұрасы қазақ ұлтының жаңа сапасын қалыптастыруға қызмет етеді. Оның шығармаларындағы ой-тұжырымдар әрбір жастың бойында халқына, елі мен жеріне деген патриоттық сезімді орнықтырады. Сондықтан хакім Абай еңбектерінің нәрі өскелең ұрпақтың санасына сіңіру және өмірлік азығына айналдыру — ұлтты жаңғыртуға жол ашатын маңызды қадамның бірі.

«Сыбырдан басқа сыры жоқ, Шаруаға қыры жоқ» замандастарымыз көбеймес үшін билік халыққа әрдайым құлақ түріп отырғаны жөн. Мемлекет пен қоғам өкілдері түйткілді мәселелерді бірге талқылап, шешімін табу мақсатында Ұлттық қоғамдық сенім кеңесін құрдық. Кеңес формальды сипат алып кетпеуі үшін оның мүшелерімен арнайы көздеп, жұмысын жіті қадағалап отырып.

Абай шығармаларында меритократия мәселесіне де айрықша мән берілген. Ол адамды мәртебесіне қарай емес, талабы мен өңбегіне қарап бағалаған. Ұлы ақын қазақ жастарына жөн-жоба көрсетіп, бағыт-бағдар берген.

Қазір Қазақстанда саяси жаңғыру үдерісі жүріп жатыр. Елбасының қолдауымен билікке басшылардың жаңа буыны келе бастады. Соған қарамастан, елімізде түбегейлі саяси өзгеріс керек деген ойлар да жиі айтылып жатады. Бірақ бұл мәселе бойынша ұлттық мемлекет келудің, мемлекет мүмкіндіктерін шынайы бағалаудың және жұктелген міндетке жауапкершіліктің қарауында маңызы зор.

Өзгеріс деп байбалам салатындар еліміздің болашағын байыптамайды, жай ғана populistik идеяларға табан тйрейді.

Популизм теріс тенденция ретінде дүниежүзілік сипат алды. Өлеңнің түкір-түкірінде нақты стратегиясы жоқ, тек жапаң ұрандар арқылы билікке жеткісі келетін топтардың дауысы жиі естіледі. Осындай даңғазға құмар адамдар туралы Абай: «Қу тілменен құтырып, Көтер бір күн отырып!» — дейді. Расында, бұл — кез-келген елдің дамуын кезек қалдыратын, ұлттың бірегейлігін өсіретінін қауіпті үрдіс.

Бірақ, Абай айтқандай, артық мақтанға салыну, өзгені қор, өзімізді зор санау, дау қуу өсте жараспайды. Әр қадаммызды анық бақылап, әлемде және елімізде болып жатқан оқиғаларды байыппен сарптап білугіміз қажет. Тұрақтылық пен дамуымыздың кепілі болған татулық пен бірлікті бөрінен жоғары қойған аб-зап. Мемлекет мүддесін көздесек, ауелі сабақтастық сақталып, төгілген дер мен атқарған өңбектің далаға кетпеуін ойлайық.

Осындай саясат жүргізген кезде ғана барлық стратегиялық мақсаттарымызға қол жеткізіп, Қазақстанды озық дамыған мемлекеттердің қатарына қоша аламыз.

Мемлекет ісінің мүдделесі

Біз өгемен ел ретінде өсіп-өркендеуіміз үшін мемлекеттілігімізді нығайтуымыз керек.

Заң үстемдігін және қоғамдық тәртіпті сақтау баршаға ортақ міндет өкенін ұғынған жөн. Халықтың билікке деген құрметі болмаса елділімізге сын. Сондықтан азаматтарға, өсіресе, жастарға мемлекетті сыйлаудың мән-маңызын түсіндіру қажет. Осы ретте тағы да Абайдың мұрасына зейін қойған абзал.

Ұлы ақын өзінің шығармаларында елді мұратты асқақтатып, ұлт бірлігін биіктетті.

Ол әділетті қоғам құру идеясын көтерген. Демек, Абайдың көзқарастары ХХІ ғасырдағы Қазақстан қоғамы және оның береке-бірлігі үшін аса құнды. Хакім Абайдың ұстанымдары өркениетті мемлекет қағидаларымен үндеседі. Заң үстемдігі, биліктің ашықтығы мен халық алдында есеп беругі жоғары деңгейде болып, мемлекет ісіне азаматтық қоғам өкілдері белсене араласқан жағдайда ғана әділеттік берік орнығады.

Менің «Халық үніне құлақ асатын мемлекет» атты тұжырымдамам дәл осы әділетті қоғам идеясын дамыту мақсатымен ұсынылды. Билік пен қоғам арасындағы сындарлы диалог мемлекетке деген сенімді нығайта түседі. Үкімет мүшелері, соның ішінде министрлер мен өкілдер мемлекеттік және қоғамдық маңызы бар мәселелерге қатысты шешім қабылдаған кезде азаматтардың ұсыныстары мен тілектерін ескеруі керек. Мына Абай менеген әділетті қоғам қалыптастырудың бірден-бір шарты деп білемін.

Ұлы ақын «Келелі кеңес жоғалды, Ел сыбырды қолға алды» дегенді бекер айтқан жоқ. Елге билік жүргізетіндерге жұрттың көңілі толмайтынның да аңғартады.

Жаңа қоғамның жанаушысы

Жаңа Қазақстанның өзегін жаңа қоғам құрайтыны анық. Бұл ретте, ең алдымен, ұлтымыздың қадір-қасиетін арттырып, халқымыздың Баскеге қабілеттілігін жетілдіруге баса мән беругіміз керек. Сондай-ақ, қоғамның дамуына кедергі келтіретін, береке-бірлігімізге ірікті салатын жағымсыз қасиеттерден аршылу қажет.

Бүгінде дүние жүзінің бірақтар интеллектуалдары классикалық капитализм дағдарысқа тап болғанын ескертіп, оның болашағына күмәнмен қарайды.

Себебі өлемде бай мен кедейдің, білімді мен біліссіздің, қала мен ауылдың арасы алашақтан кетті. Бұл үдерістің қарқыны барған сайын күшейіп келеді. Бизнес тек пайда көздесе, білімділер бөлек орта қалыптастырды, әрқайсысы өздері үшін ғана жауапкершілік арқалайтын болды.

Қалалар тез өсіп-өркендеп, шағын елді мекендердің дамуы тұралады.

Ғалымдар мұның бәрін олеуметтік жауапкершіліктің өлсірегенінен деп есептейді.

Элеуметтік жауапкершілік қайткенде орнына келеді? Әрине, бұл — оңай шаруа емес. Осы күрделі мәселені шешімін Абайдың «Толық адам» формулаларына іздеген жөн. «Толық адам» деген сөз ағылшын тіліндегі «A man of integrity» түсінігіне сай келеді. Бұл — тек өте ілкімді, өзіне сенімді, ізгілік пен жақсылыққа ұмтылатын адамдарға ғана тән сипаттама. Қазір тарап жатқан осы ұғымды Абай санау оң тоғызыншы ғасырдың өзінде-ақ түсіндіріп айтты.

Адам өмірі тұтасымен түрлі қарым-қатынастардан құралады. Он-сыз адам қоғамнан бөлініп қалмақ.

Ал қарым-қатынас міндетті түрде өзара жауапкершілікті туғызады. Бұл жауапкершілік қара басының қамын биік қойтын өзіміздік араласқан кезде бұзылады. Сондықтан Абай: «Ақыл, қайрат, жүректі бірдей ұста, Сонда толық боласың елден белек», — деп адамға нұрлы ақыл мен істық қайраттан бөлек жылы жүрек керек екенін айтады.

Осы үш ұғымды ол үнемі бірлікте қарастырады, бірақ алдыңғы екеуі жүрекке бағынуы керек деп есептейді. Бұл — қазақ халқының өмірлік философиясы.

Осындай таным-түсінікпен өмір сүрген халқымыз өзі қиын жағдайда отырып, өзге ұлттарды бауырына басқан. Өзі асқа жарымай қиналса да, бір тілім нарын бөлісіп жеуді парыз санаған. Үнемі үлкенге құрмет, кішіге ізет көрсетіп, сүрінгенге сүйеу, жығылғанға демеу бола білген. Осы құндылықтарды дәріптеп, бүгінге жеткізу арқылы халқымыз өзінің ұлт ретінде сақталуы үшін барын салған.

Біз Абайдың «толық адам» тұжырымын қайта зерделеуіміз керек. Бұл бағытта ғалымдарымыз тың зерттеулерді қолға алуы қажет. «Толық адам» концепциясы, шындап келгенде, өміріміздің кез-келген саласының, мемлекетті басқару мен білім жүйесінің, бизнес пен отбасы институттарының негізгі тұғырына айналуды керек деп есептеймін.

Абай шығармашылығына арнау болған тақырыптың бірі — масылдықпен күрес. Ақын үнемі уайымсыз салғырттыққа, ойын-күлікке салынбай, сергек болуға үндеді. Оны ұдайы еңбек арқылы шындап отыруды күл көреді. Сонымен қатар, орындай әрекеттің уайым-қайғыны жеңіліс депелдеп, масылдықпен күрестің психологиялық қырларына терең бойлайды. Қазір біз көп айтып жүрген эмоционалды интеллектіге де сол тұста назар аударарымыз. Мақтан мен масылдық психологиядан арлып, қайраттануы еңбек етуді, талаптануы білім іздеуді насихаттаған.

Абай өлеңдеріндегі «Еңбек етсең еріңбей, Тоғдай қарның тіленбей», «Тамғай тоқтық, Жұмысы жоқтық, Аздырар адам баласын», «Өзіне сен, өзіңді алып шығар, Еңбегің мен ақылдың екі жақтап» — деген қазыналы ойлар бөлімізге жақсы таныс. Әр адам осы түйінді тұжырымдарды санасына берік тоқып, өзінің тынымсыз, адал еңбегімен айналасына үлгі болуы керек. Халқымыз еңбектің қадірін біледі. Біз ата-аналарымыздың тырсады ауыр еңбегі жеріске жетелген орасан күшке айналғанын ұмытқан жоқпыз. Қазір де қарапайым еңбек адамдарының үлгілі істері жетерлік. Жақында солардың біразы мемлекеттік наградалармен марапатталды.

Ең бастысы, бүгінгідей бейбіт кезеңде әр азамат өзінің еселі еңбегі еліміздің экономикасын ілгерлетуге тікелей ықпал ететінін түсінуі қажет.

Абайдың өз заманындағы іскерліктің ұйытқысы, еңбекқорлықтың мотиваторы деуге болады. Ұлы ойшыл шығармаларында кәсіптен нәсіп тапқандарды, шаруақорлыққа үйрену дағдыларын ілгі етеді. Ол тұрмыс сапасын жақсарту үшін еңбек етудің жаңа тәсілдерін меңгереуе шақырады. Сонымен қатар ақын бастамашылықты, кәсіптегі адалдықты жоғары қояды. Мысалы, өзінің онының қара сөзінде «Ерінбей еңбек қалса, түңілмей іздесе, орыны тауып ітесе, кім бай болмайды?» — деп тұжырым жасайды.

Абайдың ойына, табыс табу үшін көленер үйрену керек. Себебі «мал жұтайды, өнер жұтпайды» (отыз үшінші қара сөз). Ұлы ақынның бұл ойының бүгінгі Қазақстан қоғамы үшін де өзекті деп санаймын. Сондықтан біз бүгінгі таңда шикізатқа тәуелділік психологиясынан арылуды, шағын және орта бизнесті барынша өркендетуді негізгі басымдықтың бірі ретінде белгілеп отырымыз.

Өлеңдік мәдениеттің тақырысы

Қазіргі өркениетті мемлекеттердің барлығы дерлік шықтық биік тарихи тұлғаларымен мақтана алады. Олардың қатарында саясаткерлер, мемлекет және қоғам қайраткерлері, қолбасшылар, ақын-жазушылар, өнер және мәдениет мейліндегі бар. Қазақ жұрты да Біртуар перзенттерден кенде емес. Солардың ішінде Абайдың орны өрек-

ше. Бірақ біз ұлы ойшылдымызды жаңан жұртына лайықты деңгейде таныта алмай келеміз.

Мен көп жылғы дипломатиялық қызметімде басқа елдердің саясаткерлерімен, түрлі сала мамандарымен жиі кездестім. Шетелдіктермен адамзатқа ортақ көптеген түйткілді мәселелер туралы пікір алмасып, ой бөлістім. Жалпы, олар Қазақстанның саяси және экономикалық жетістіктері жөнінде жақсы біледі. Ал, рухани және мәдени құндылықтарымызбен жете таныс емес. Осы орайда «Неге қазақтың бітім-болмысын, мәдениетін Абай арқылы танытпаймыз?», — деген сұрақ туындайды.

Гүлшара Абай — қазақ топшырағынан шыққан әлемдік деңгейдегі кемеңгер. Ол күллі адамзат баласына ақыл-ойдың жемісін сыйлады.

Абайдың ақындық қуатының терең тамырына үңілген зерттеушілеріміз оның қазақ фольклорынан, Шығыс пен Батыстың сөз өнерінен, орыс әдебиетінен, тарихи еңбектерден сарқылмас нәр алғанын айтады.

Абайдың асқан ойшылдығы оның діни талағам-танымнан да айқын көрнеді. «Алпаның өзі де рас, сөзі де рас, Рас сөз ешуақытта жалған болмас», — дейді ол. Бұл ой-тұжырымға ол Шығыс пен Батыс философтарының еңбектерін терең біліп, зерттеп, зерделеп барып жеткені анық. Ол отыз сегізінші қара сөзінде Аллаға деген көзқарасын толық білдіреді.

Абайдың рухани өрсіне баға берген дінтанушы философ ғалымдар оның «кәміл мұсылман» ұғымына ерекше назар аударады. «Кәміл мұсылман» ұғымы тек қазаққа ғана емес, бүкіл мұсылман әлеміне қатысты айтылса керек. Міне, біздің ойшыл Абай, хакім Абай — әлемдік деңгейде осы діни көзқарасы арқылы да биіктей беретін тұлға.

Елордада барлық дінің басын қосып, дәстүрлі жиын өткізіп келе жатқанымызды білесіздер. Мұндай іс-шаралардың мақсаты мен ұлы Абай ұстанымының арасында өзара үйлесімділік бар.

Ақынның барша адамзат баласының жан дүниесінің тазалығын сақтауға деген ниеті берімізге ой салады.

М.Өзезовтің «Абай жолы» романы арқылы Абай бейнесі көркем образ ретінде әлем әдебиетінде жоғары бағаланғаны белгілі. Бірақ бұл — Абайды таныудың бір қыры ғана. Нағыз Абайды, ақын Абайды тану үшін оның өлеңдері мен қарасөздерінде айтылған ой-тұжырымдардың мән-маңызы ашылуы керек. Ол өлеңнің кең таралған негізгі тілдеріне барлық бояуын сақтай отырып аударылуға тиіс. Бұған біз толық қол жеткізе алдық деп айту қиын.

Келер ұлт ақындарын өзге тілдерге аудару — оңай шаруа емес. Аудармашы да сол ойшылдың деңгейіндегі талант болуы керек. Біздің абайтанушы ғалымдарымыз, тіпті мамандары мен жанышар азаматтар осы мәселеге ерекше мән бергені жөн.

Елбасы Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев: «Абай — қазақ халқының рухани қазынасына өлшеусіз ұлес қосқан тұлға ғана емес, сонымен қатар ол қазақ халқының ел болуы жолында ұлан-ғайыр еңбек еткен данагер.

Абай — әлемдік деңгейдегі ойшылдардың қатарындағы ғажайып тұлға» — деген болатын. Шынында да, дана ақын шығармалары тек қазақтың ғана емес, бүкіл адамзат баласының рухани өмірін жан-жақты байыта алады. Өйткені Абай туындыларының мазмұны жалпыадамзаттық құндылықтарға толы. Оның қара сөздері — әлем халықтарының ортақ қазынасы. Бұл — классикалық үлгідегі өнегелі ойлар шоғыры. Нақыл сөз, гиратты сөз, ғақлия сөздер деп арқилы аталғанымен, бұл — ерекше жанр.

Абай өзінің қара сөздерінде адамзат баласына ортақ мұраларды дәріптеп отырып, рухани биікке құлаш сермеп, алысқа қанат қаққанын көрсетеді. Оның қара сөздерінің арқауы — кісілік, мәдениет, ізгілік. Хакім Абайдың қара сөздеріне балама еңбек іздесеқ, француз ойшылы Монтеннің жабабылары ояға оралады. Десеқ те, Монтен өз болмысы мен адам тұлғасы жөнінде көбірек ой толғаса, Абай қара сөздерінің басты миссиясы — ойлану, өзге ой салу, мақсатты ұстанымға айналдыру. Демек, ұлы ойшылдың қара сөздері — аса құнды еңбек.

Әлемдік мәдениетте Абайды қаншалықты жоғары дәрежеде таныта алсақ, ұлтымыздың да мерейін соншалықты асқақтата түсеміз. Бүгінгі жаңадану дәуірінде ақпараттық технологиялар заманында Абай сөзі баршаға ой салуға тиіс.

Дүние жүзінде ғылым мен білімнің түрлі салаларын дамытуға зор үлес қосып, бүкіл адамзатқа ортақ ойшыл ретінде танылған тұлғалар баршылық. Мысалы, Қытай дегенде Лао-цзы мен Конфуций, Ресей дегенде Достоевский мен Толстой, Франция дегенде Вольтер мен Руссо бірден ойға келеді. Сол сияқты шетелдіктердің бірі бірдей Қазақстан дегенде бірден Абайдың есімін атайтындай дәрежеге жетуіміз керек. Өзге жұрт «қазақ халқы — Абайдың халқы» деп, бізге ілтипат білдіріп отырса, зор мәртебе болары анық.

Абайды қалай дәріптесеқ те жарасады. Оның гиратты ғұмыры мен шынайы шығармашылығы — қазақ халқына ғана емес, жаңан жұртына да ұлғи-өнеге. Абайдың адам мен қоғам, білім мен ғылым, дін мен дәстүр, табиғат пен қоршаған орта, мемлекет пен билік, тіл мен қарым-қатынас туралы айтқан ой-тұжырымдары ғасырлар өтсе де маңызын жоғалтпайды. Бірқимді ақынның мұрасы — бүкіл адамзат баласының рухани азығы.

Қазақ елі барда Абай есімі асқақтай береді. Оның асыл сөздерін рухани байлығымыз ретінде жоғары ұстасақ, туған еліміздің өлем алдындағы абыройы арта берері сөзсіз.

Ең алдымен, Абайды ұлтымыздың мәдени капиталы ретінде насихаттауымыз керек. Өркениетті елдер қазақтың болмыс-бітімін, мәдениеті тек қазаққа ғана емес, бүкіл мұсылман әлемінде деңгейдегі біртуар перзенттерінің дәрежесімен, танымалдығымен бағалайтынын ұмытпайық. Сондықтан, Абайды жаңа Қазақстанның брөнді ретінде әлем жұртшылығына кеңінен таныстыру қажет. Бұл — бүгінгі ұрпақтың кәсіптері боршы.

Торқалы тойдың тағылымы

Біз ұлттық сананы жаңғыртамыз және басқоға көбілетті ұлт қалыптастырамыз десек, Абайдың шығармаларын мұқият оқуымыз керек. Оның қоғамдағы түрлі үдерістерге қатысты көзқарасы бүгінгі Қазақстан үшін аса пайдалы. Өз заманының ғана емес, қазіргі қоғамның да бейнесін танытқан Абай — өлдік мұраттың айнымас темірқазығы.

Әр қазақтың төрінде домбыра тұрсын деген ұғым қалыптасқанын ой-тұжырымдары білеміз. Сол сияқты өр шығармашы Абайдың кітабы мен Мұхтар Өзезовтің «Абай жолы» романы тұруы керек деп санаймын.

Келер ұрпақ Абайдың сара жолын жалғауға тиіс. Бұл — ұлы ақын арманының орындалуы. Сондықтан біз Абайдың ойынан да, тойынан да тағалым алуға тиіспіз.

Биыл Абайдың 175 жылдығына орай халықаралық, республикалық және аймақтық деңгейде 500-ден астам іс-шара ұйымдастырылады. Тамыз айында Семей қаласында ЮНЕСКО-мен ғұлама ғана емес, сонымен қатар ол қазақ халқының ел болуы жолында ұлан-ғайыр еңбек еткен данагер.

Абай өзінің қара сөздерінде адамзат баласына ортақ мұраларды дәріптеп отырып, рухани биікке құлаш сермеп, алысқа қанат қаққанын көрсетеді. Оның қара сөздерінің арқауы — кісілік, мәдениет, ізгілік. Хакім Абайдың қара сөздеріне балама еңбек іздесеқ, француз ойшылы Монтеннің жабабылары ояға оралады. Десеқ те, Монтен өз болмысы мен адам тұлғасы жөнінде көбірек ой толғаса, Абай қара сөздерінің басты миссиясы — ойлану, өзге ой салу, мақсатты ұстанымға айналдыру. Демек, ұлы ойшылдың қара сөздері — аса құнды еңбек.

Абайдың тұлғасы мен мұрасын ұлықтау шетелдерде де жалғасады. Ресейдегі, Франциядағы, Ұлыбританиядағы және басқа да мемлекеттердегі Қазақстанның елшіліктері жанынан «Абай орталықтарын» құру жоспарланып отыр. Бұл мәдени іс-шараларды ысыралықпен қол бермей ұйымдастыру қажет.

Шығыс Қазақстан облысының Ақшөкі елді мекеніндегі Құнанбай Әскенбайұлы әулетінің қорымы аба-тандырылады.

Сонымен қатар, Абай тұлғасын жоғары дәрежеде дәріптеу үшін Үкімет міндетін шарааларды қолға алуы керек деп есептеймін.

Семей өңірі — қазақ тарихындағы киелі өлкеңің бірі. Сондықтан, елдің рухани дамуында ерекше орны бар Семей қаласын тарихи орталық ретінде белгілеген жөн. Ұлы Абай мен Шөкәрімнің, Мұхтар Өзезовтің киңді қаны тамған өңір айрықша құрметке лайық. Осыған орай, шаһарды әлеуметтік-экономикалық тұрғыдан кешенді түрде дамытып, ондағы тарихи-мәдени нысандарды жаңа талапқа сай жаңғыртамыз. Үкіметке бұл мәселеге байланысты тиісті шараалар қабылдауды тапсырамын.

Мерейтой жылы аясында Абайдың қастерлі мекені — әйгілі Жидебайда аба-тандырып, ұлы ақынның рухына тағзым етуге келетін жұртшылыққа қолыай жағдай жасау қажет.

Сонымен қатар, Абайдың «Жидебай-Берлі» мемлекеттік тарихи-мәдени және әдеби-мемориалдық қорық-музейіне ерекше көңіл бөліп, ғылыми-танымдық жұмыстармен айналысатын орталыққа айналдыру керек.

Жидебайда музейге арнайы лайықталған «Абай мұрасы» атты жаңа гимарат салу қажет.

1918 жылы Семей қаласында Мұхтар Өзезов пен Жүсіпбек Аймауытов негізін қалаған, 1992 жылдан бері қайта шыға бастаған «Абай» журналына мемлекет тарапынан қолдау көрсету керек.

Осы және басқа да ауқымды шараалар Ұлы Абайдың рухына тағзым етіп, оның мол мұрасын дәріптеу үшін өткізілімек. Ендеше, бүкіл Қазақстан халқы осы істі бастамаға белсене атсалысуға шақырамын.

***

2019'a damga vuran 9 arkeolojik keşif

Firavun'un arkadaşının rengarenk mezarı, Bronz Çağı'nın New York'u, İran'daki esrarengiz duvar, kafası kesik iskeletler, Krallar Vadisi'nden yeni keşifler... Arkeologlar yaptıkları kazılarda 'yeni dünyaları' gün yüzüne çıkardı. İşte 2019 yılına damga vuran arkeolojik keşifler:

Kafası kesik iskeletler

İngiltere'de Great Whelnhem köyündeki Roma dönemine ait mezarlıktaki kafaları vücudlarından ayrılmış iskeletler bulundu.

Suffolk'taki 4. yüzyıla ait olduğu bilinen mezarlıktaki 52 iskeletin 17'sinde kafalar, bacakların yanına ya da arasına konulmuş durumdaydı.

Arkeolojik keşifler

Suffolk eyaleti, MS 1. yüzyılın ortasında MS 5. yüzyılın başlarına kadar Roma idaresi altında kaldı.

'Firavun'un tek arkadaşının' rengarenk mezarı

Mısır'da, renkli kabartmaları olan yazıtlarla süslenmiş mezar bulundu. Kahire'nin güneyindeki Sakara'ya yakın noktadaki mezar, yaklaşık 4400

yıl önce Mısır'ı yöneten Beşinci Hanedan dönemine ait, 'Firavun'un tek arkadaşı' yazısının bulunduğu mezarın Khuwy adında ködemli bir yetkiliye ait olduğuna inanılıyor.

Arkeolojik keşiflerMısır Eski Eserler Bakanlığı

Renkleriyle de dikkat çeken mezar- dala yelkenli gemilerin tasvirleri, tarlada açılan Mısırlılar ve tanınlanması zor olan karmaşık desenler yer alıyor.

diğer malmelerin bulunduğu bir oda da gün yüzüne çıkarıldı.

Arkeolojik keşiflerMısır Eski Eserler Bakanlığı

Vadide ekmek pişirmek ve yiyecek, su depolamak için kullanılan bir alan da bulundu. Ayrıca 'güçlü firavun' Hatshepsut'un mezarının yakınında iki kadın mumyasına ulaşıldı.

30 ahşap lahit

'Bronz Çağı'nın New York'u'

İsrail'in Tel Aviv kentinin 30 kilometre kuzeyindeki En Esur kazı alanın-

da 5000 yıllık bir antik kent keşfedildi. Arkeologlara göre kent şehir planlamacıların tahmin edilenden çok önce yapılmaya başlandığını gösteriyor.

2200 yıllık savaşçı mezarı

İngiltere'deki 2200 yıllık bir mezar- da, Demir Çağı kalkanı, bir savaş ara-

Arkeolojik keşiflerAssaf Peretz, Israel Antiquities Authority

Kazı bölgesinde yerleşim alanları, sokaklar, pasajlar, bir tapınak gün yüzüne çıkarıldı. Ayrıca o döneme ait çanak çömlekler ve aletler de bulundu.

30 ahşap lahit

Böylece Apidima 1 adı verilen kafatası Afrika kıtası dışında ve dolayısıyla Avrupa'da bulunan en eski Homo sapiens kalıntısı oldu.

Krallar Vadisi'nde yeni keşifler

Krallar Vadisi'nde, yaklaşık 3000 yıl önce kraliyet ailesinin gömüldüğü

Mısır'ın güneyindeki Luksor'da 30 ahşap lahit keşfedildi. Asasif gömütündeki kazı çalışmalarında bulunan lahitler mumiyalarla birlikte 'iyi korunmuş' durumdaydı. 19'uncu yüzyılın sonundan bu yana ilk kez içinde insan mumyalan olan bu kadar çok lahit keşfedildi.

Luksor'da 30 ahşap lahit bulundu

23 erkek, 5 kadın ve 3 çocuğun bulunduğu lahitlerin üzerindeki şişah, yeşil, kırmızı ve sarı renkli yılan, kuş ve lotus çiçeği süslemeleri yer alıyor.

Luksor'da 30 ahşap lahit bulundu

23 erkek, 5 kadın ve 3 çocuğun bulunduğu lahitlerin üzerindeki şişah, yeşil, kırmızı ve sarı renkli yılan, kuş ve lotus çiçeği süslemeleri yer alıyor.

2200 yıllık savaşçı mezarı

İngiltere'deki 2200 yıllık bir mezar- da, Demir Çağı kalkanı, bir savaş ara-

уникальные постройки каменные да в ер ая-
яор. Bölgede çalışan arkeologlar, yapıyı
kimin hangi amaç için yaptığını bile-
mediklerini açıkladı.

Arkeolojik keşifler 2019 Maxar Technologies Sıradışı kafatası miğferi

bası ve şaha kalkmış bir pozisyonda gömülmüş iki midilli kalıntı ortaya çıkarıldı.

Ülkedeki en önemli keşiflerden biri olarak adlandırılan kazı çalışmalarında yaklaşık 75 santimetre çapındaki savaş kalkanının üzerinde dikkat çeken süslemeler bulunuyor.

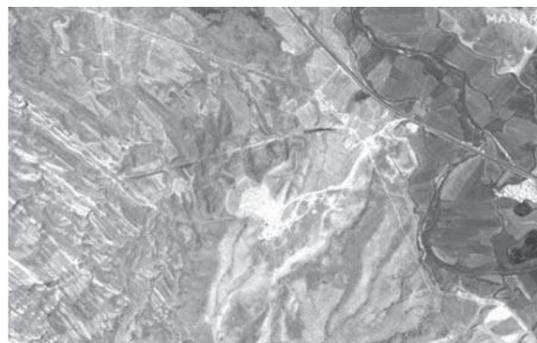
Ekvador'un Salango bölgesinde yapılan kazılarda eşine ilk kez rastlanan kafatasında miğfere sahip çocukların kalıntılarına ulaşıldı. Bu miğferlerin di-

Arkeolojik keşifler Map Archaeological Practice

Mezarda ayrıca biri bronz, diğeri camdan yapılmış iki küçük broş da gün yüzüne çıkarıldı.

İran'daki esrarengiz duvar

İran'ın batısındaki Serpol Zehar şehrinde yaklaşık 115 kilometre uzunluğunda tarihi bir duvar ortaya çıkarıldı. Kuzeydeki Bamu Dağları'ndan güneydeki Zhaw Marg köyü yakınlarındaki bir bölgeye doğru, uzanan Gawri duvarının hacminin yaklaşık bir milyon metreküp taş olduğu tahmin ediliyor.

MÖ 4. ila MS 6. yüzyıllar arasında yapıldığı belirtilen taş duvar boyunca

ğer çocukların kafataslarından yapılmış olması arkeologları şaşırttı.

Araştırmaya göre ilk çocuk, öldüğünde 18 yaşındaydı. Kafatasına giydirilen kafatası miğferinin 4 ile 12 yaş arasındaki bir çocuğa ait olduğu tahmin ediliyor. 6-9 aylık olduğuna inanılan ikinci çocuğun giydiği kafatası ise 2-12 yaş arasındaki bir diğer çocuğa ait.

Владимир Божко: Мы испытываем дефицит предложений со стороны этнокультурных объединений, секретариатов АНК

В Доме Дружбы Караганды заместитель председателя Мажилиса Парламента РК Владимир Божко встретился с руководителями этнокультурных объединений области и членами Ассамблеи народа Казахстана.

Вице-спикер в Караганде рассказал о работе депутатской группы АНК и законодательных новшествах.

«Как вы знаете, в Карагандинской области благодаря мудрой политике Елбасы — Первого Президента страны в мире и согласия проживают представители более ста национальностей. Многие из них представлены в Ассамблее народа Казахстана. Самым бесценным достоянием нашей страны является дружба народов — главный фактор благополучия казахстанцев», — отметил заместитель акима области Абзал Нукенов.

Владимир Божко сообщил, что депутаты Парламента выехали в регионы для общения с избирателями. Он также отметил, что всегда приезжает в Караганду с удовольствием и считает ее одним из интеллектуальных центров нашей страны.

«Кроме того, здесь действует большое количество этнокультурных объединений. Представительство стольких этносов на территории Сарыарки — это наше преимущество, наше богатство», — подчеркнул заместитель председателя Мажилиса Парламента РК.

По его словам, депутатская группа АНК, в которую входит 31 мажлисмен, в минувшем сезоне провела большую работу. Ее члены внесли свыше 880 предложений и поправок по законопроектам, рассмотрели 642 обращения граждан и приняли в Парламенте 469 человек, сообщил Владимир Божко. Депутат призвал к сотрудничеству этнокультурные объединения.

«Мы испытываем дефицит предложений со стороны этнокультурных объединений, секретариатов АНК. Будьте активнее. Не используйте потенциал девятки от АНК и группы депутатской, в которой 31 человек работают на вас. На сайте Парламента есть весь план законодательной работы. Можно ознакомиться с депутатскими запросами», — сказал Владимир Божко.

Вице-спикер на конкретных примерах продемонстрировал социальную направленность республиканского бюджета. На социальные нужды направляется более 5 трлн. тенге, или 43% всей казны, отметил он. На обеспечение жильем социально защищаемых граждан в республиканском бюджете предусмотрено 100 млрд. тенге. Мажлисмен рассказал о принимаемых законодательных мерах для повышения уровня качества жизни людей. На встрече были подняты проблемные вопросы образования и здравоохранения, воспитания толерантности в молодежной среде.

Образованная молодежь уезжает за границу, а некоторые вузы становятся лавкой по продаже дипломов. Почему так происходит и какие меры по недопущению этого предпринимаются? В этом году от Ассамблеи было направлено 34 депутатских запроса. В их числе — по проблеме массового оттока талантливой молодежи из страны. В государстве нет четкой системы возврата уехавших специалистов.

Владимир БОЖКО, заместитель председателя Мажилиса Парламента РК:

— Что нас беспокоит? Нас беспокоит отток талантливой молодежи из Казахстана. Мы написали на имя премьер-министра, что так нельзя. Кроме этого, хотел бы обратить внимание, что у нас многие вузы напрямую работают с областями и тоже подбирают и приглашают ребят на обучение. Но у нас нет стройной системы возврата и обеспечения рабочими местами этих ребят.

Абзал НУКЕНОВ, заместитель акима Карагандинской области:

— То, что касается обучения наших выпускников, хотел вкратце информировать. В прошлом году по России 862 наших выпускника в российский университет и это порядка 11 с половиной процентов. Но, если считать в сравнении с предыдущими годами, динамика идет на снижение. Было 12 с половиной и т. д. Хочу сказать, что мы будем биться за своих выпускников.

По мнению Владимира Божко, еще одна актуальная проблема в регионах — недостаточное строительство жилья для молодых специалистов в сельской местности. Работу в этом направлении нужно усилить.

Жителям Казахстана необходимо стать участниками ОСМС до 1 апреля 2020 года

Все казахстанцы считаются условно застрахованными в Фонде обязательного медицинского страхования до 1 апреля. После этого срока те, кто не стал участником системы ОСМС, смогут получить услуги только в рамках государственного объема бесплатной медпомощи, передает пресс-служба акимата Нур-Султана.

За казахстанцев работодатели с текущего года оплачивают 2% от заработной платы. Выплаты тех, кто работает по договорам ГПХ, составляют 1%. Индивидуальные предприниматели, лица, занимающиеся частной практикой, самостоятельные плательщики оплачивают 5% от заработной платы.

Закон также утверждает, что ежемесячный доход, принимаемый для исчисления взносов, должен исчисляться по сумме всех видов доходов физического лица и не должен превышать 10-кратный минимальный размер заработной платы, установленный на соответствующий финансовый год законом о республиканском бюджете.

Данная норма закона не распространяется на физические лица, являющиеся самостоятельными плательщиками, и на плательщиков единого совокупного платежа.

За первые три месяца 2020 года те, кто еще не стал участником ОСМС, смогут сделать взносы и получить статус застрахованности.

«Для индивидуальных предпринимателей и самозанятых предусмотрена возможность уплаты взносов через терминалы и мобильные приложения банков второго уровня, а также платежные терминалы самообслуживания, установленные в медицинских организациях РК», — сообщил председатель правления НАО «Фонд социального медицинского страхования» Айбатыр Жумагулов.

Участниками программы медстрахования могут быть также и граждане стран-участниц ЕАЭС. За иностранцами, имеющими официальную работу, взносы в Фонд должен вносить работодатель в размере 1% от заработной платы. При отсутствии официальной работы он должен совершать взносы в систему Добровольного медицинского страхования (ДМС).

Жители других государств будут получать в Казахстане только экстренную помощь либо медобслуживание по страховым полисам, полученным перед посещением нашей республики.

По информации Айбатыра Жумагулова, с введением социального медицинского страхования бюджет системы здравоохранения в текущем году составит 1,6 трлн. тенге с увеличением объемов медицинской помощи в 1,5 раза.

Для консультации населения по вопросам ГОБМП и ОСМС, способах оплаты и наличии задолженности созданы каналы обратной связи: организован единый call-центр 1406 в региональных филиалах Фонда организованы кабинеты приема граждан.

Напомним, с 1 января 2020 года в Казахстане внедрена система обязательного социального медицинского страхования (ОСМС).

Здесь может быть ваша реклама или объявление!

Крушение самолета «Украинских авиалиний» в Иране

Самолет авиакомпании «Международные авиалинии Украины» (МАУ), выполнявший рейс PS752 по маршруту Тегеран-Киев, потерпел крушение через несколько минут после вылета. На борту находились 176 пассажиров и членов экипажа, все они погибли.

Лайнер взлетел из аэропорта имени Имама Хомейни в Тегеране около семи утра по местному времени и упал с высоты примерно 2400 метров в поле к юго-западу от Тегерана. Среди жертв, по информации МИД Украины, граждане семи стран. Это 82 гражданина Ирана, 63 канадца, 11 украинцев, включая весь экипаж, десять граждан Швеции, четверо — Афганистана, трое — Британии и трое граждан Германии.

По словам премьер-министра Украины Алексея Гончарука, еще два человека, которые зарегистрировались на рейс, не сели в самолет. Глава украинского правительства не сообщил, гражданами каких стран они являются, но отметил, что эта информация у Киева есть.

На месте крушения работают спасатели. Глава иранского отделения «Красного креста» в интервью заявил, что выжить в такой катастрофе невозможно.

Рейсы «Международных авиалиний Украины» из Киева в Тегеран отменены, заявили в авиакомпании.

После крушения несколько международных авиакомпаний также заявили, что приостанавливают полеты над Ираном. Такие заявления сделали Singapore Airlines, Qantas, China Southern Airlines, Lufthansa and Malaysia Airlines. Несколько авиакомпаний в среду отменили рейсы на Ближний Восток.

Росавиация рекомендовала российским самолетам не использовать воздушное пространство над Ираном, Ираком, Персидским и Оманским заливами.

На месте крушения уже обнаружены черные ящики. Руководитель Организации гражданской авиации Ирана Али Абедзаде заявил, что Тегеран не планирует передавать самописцы компании Boeing или американской стороне. «Данные будут изучаться в нашей стране, наши организации. Но представители украинской стороны и производителя смогут присутствовать при этой работе», — сказал он.

Самолет

Разбившийся лайнер — Boeing 737-800 NG (регистрационный номер — UR-PSR, серийный — 38124) — совершил первый полет 21 июня 2016 года.

«Боингу» было всего 3,5 года. «Международные авиалинии Украины» — первая авиакомпания, эксплуатировавшая самолет; борт был произведен в 2016 году и доставлен на Украину напрямую с завода концерна.

Лайнер был оснащен двумя двигателями CFM56 производства концерна CFM International. Он был рассчитан на перевозку до 186 пассажиров в обновленной компоновке.

Есть ли среди пассажиров рухнувшего в Иране Boeing 737 казахстанцы

По предварительной информации Мининформства иностранных дел РК, казахстанцев на борту Boeing 737, разбившегося на территории Ирана, не было. Об этом сообщил официальный представитель ведомства Айбек Смадияров.

«По предварительной информации МИД Ирана, предоставленной посольству РК в Тегеране, среди пассажиров упавшего самолета украинской авиакомпании казахстанцев нет. Вместе с тем, казахстанский консул обслуживает всех граждан РК, находящихся на консульском учете. На сегодняшний день на учете стоят 174 граждан РК», — сообщил Смадияров.

Напомним, украинский лайнер со 180 пассажирами на борту потерпел крушение из-за «технических проблем» у тегеранского международного аэропорта имени Имама Хомейни. По данным агентства, информация о происшествии подтвердил глава аэропорта — он заявил, что самолет разбился вскоре после взлета.

По данным агентства Рейтер, ЧП произошло с лайнером Boeing 737.

DATÜB Genel Sekreteri Fuat Uçar, Erzincan'da Birtakım Görüşmelerde Bulundu

Dünya Ahıskalı Türkler Birliği (DATÜB) Genel Sekreteri Fuat Uçar başkanlığında gerçekleştirilen toplantıda, Ahıska Türklerine tahsis edilen seralarda karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunların çözümüne yönelik yapılacak planlanan çalışmalar hakkında kendilerine bilgi verildi.

DATÜB Erzincan temsilcisi Vahid Mirza'nın da katıldığı toplantıda Genel Sekreter Fuat Uçar, Üzümlü'deki sera sahibi olan Ahıskalılar ve Kooperatif Başkanı ile rüzgar nedeniyle yırtılan seraların naylon değişimi, seraların sulanması noktasında tasarruf yapabilmek adına güneş enerjisininin kullanımı ve havalandırma hususlarında var olan sorunları istişare etti.

Sera sahibi Ahıskalılar ile yapılan istişare toplantısı sonrası DATÜB Heyeti, T.C. Üzümlü Kaymakamı Sn.Enver Yılmaz'ı ziyaret etti. Kaymakam Sn.Enver Yılmaz ile yapılan görüşmede istişareler sonucu elde edilen bilgiler kendisine ulaştırılarak, seralardan daha verimli geri dönüş elde edilebilmesi için sorunların çözümü hususunda destek talebinde bulunuldu.

Ayrıca burada yaşayan Ahıskalılarının sürcü belgelerinin değişimi konusu da Sn.Kaymakam Enver Yılmaz'a aktarıldı. Erzincan Valiliği'nde Kaymakam Enver Yılmaz başkanlığında, Göç İdaresi Erzincan İl Müdürü ve Çevre ve Şehircilik İl Müdürü'ne temsilcilerinin hazır bulunduğu toplantıda, verilen konuların tahsisinde gelinen son durum görüşülerek, istişarede bulunuldu.

Ardından Erzincan İl Göç İdaresi Müdürü Sn.Kasım Kağan Özlök ile görüşen DATÜB Heyeti, vatandaşlık işlemleri devam eden Ahıskalı Türkler ile ilgili gelinen son durum hakkında bilgi aldı. Erzincan'da yapılan görüşmeler hakkında açıklamada bulunan Uçar, şöyle konuştu:

«Bu sorunların giderilmesiyle ilgili Erzincan'da hem ilgili makamlar ile görüştük hem de halkımızın sorunlarını

yerinde dinledik. Erzincan Valiliğimiz tarafından yeni bir sera projesi yapılarak Ankara'ya ilgili Bakanlığa gönderildiğini yakın bir zamanda hayata geçirilmesi için bizde girişimde bulunarak hızlandırılmasını sağlayarak Üzümlü'de yaşayan halkımızın istihdamı ile alakalı soruna çözüm sağlayacağından dolayı bu projenin gerçekleştirilmesiyle var olan ekser sorunları çözüme kavuşturacaktır. Zaten devletimiz her zaman yanımızda.. Erzincan'da ilgili ku-

rum ve kuruluşlar, Göç İdaresi İl Müdürlüğü, Üzümlü Kaymakamlığı, Üzümlü İlçe Belediyesi ve bütün birimler bu işte her türlü fedakarlığa fazlasıyla yapıyorlar. Halkımız da bunun farkında. Devamlı devletimize bu konuda müteşekkirdik. Bundan sonra artık hem kendileri hem de bundan sonraki gelecek nesiller bu ülkeye rahat bir şekilde vatandaş olmanın, bu bayrak altında yaşamının mutluluğuna yaşayacaklar.»

- 2020 Türkiye Bursları başvuruları tek dönemde alınacaktır.
- Başvurular 10 Ocak - 20 Şubat tarihleri arasında www.turkiyeburslari.gov.tr adresinden yapılacaktır.
- Adayların, başvuru için gereken bilgi ve belgeleri başvuru sistemi üzerinden yüklemesi gerekmektedir.
- Başvurular tüm düzeylerde (lisans, yüksek lisans ve doktora) alınacaktır.
- Elden veya posta yoluyla yapılan başvurular kabul edilmeyecektir.
- Başvurular ücretsizdir.

Стипендиальная программа Турции
Прием заявок начинается с 10 января по 20 февраля 2020 года.

- Прием заявок по Стипендиальной программе Турции будут приняты в единый период.
- Прием заявок начинается с 10 января по 20 февраля 2020 года на сайте www.turkiyeburslari.gov.tr
- Кандидаты должны загрузить необходимую информацию и документы в систему подачи заявок.
- Заявки будут приниматься на всех уровнях образования (бакалавриат, магистратура, докторантура).
- Заявки, поданные вручную или по почте, не принимаются.
- Прием заявок осуществляется бесплатно.

Türk Akım doğal gaz boru hattında vanalar açıldı

Rus doğalgazını Türkiye'ye ve Türkiye üzerinde Avrupa'ya nakledecek TürkAkım doğalgaz boru hattı, Haliç Kongre Merkezinde, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Rusya Federasyonu Devlet Başkanı Vladimir Putin, Sırbistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Aleksandar Vučić ve Bulgaristan Başbakanı Boyko Borisov'un katılımıyla açıldı.

Boru hattı 31 Aralık'ta gaz akışına hazır hale getirildi

Rusya'nın Anapa şehrinde Kırıkyö'e uzanan ve 935'er kilometre uzunluğundaki ikinci hattan oluşan TürkAkım'ın inşaat süreci sona erdi. Anapa'da bulunan Russkaya Kompresör İstasyonu ve Türkiye Kırıkyö Alım Terminali de tamamlandı.

Rus gazını doğrudan Türkiye'ye iletecek TürkAkım boru hattı 31 Aralık 2019 itibarıyla gaz akışına hazır hale getirildi.

Her bir hattı 15,75 milyar metreküp olmak üzere toplam 31,5 milyar metreküp gaz kapasitesi bulunan TürkAkım'ın 15,75 milyar metreküp kapasiteli ilk hattı Türkiye'ye gaz akışı sağlarken, aynı kapasiteli ikinci hat üzerinden Avrupa'ya gaz gönderilecek.

Törende, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin de açıklamalarda bulundu.

Rusya Federasyonu Devlet Başkanı Vladimir Putin ve heyeti başta olmak üzere açılışa şeref eden misafirlere hoş geldiniz diyen Erdoğan, «Sizler ülkemiz ve bölgemiz açısından bölgesine anlamlı bir açılış programı vesilesiyle İstanbul'da ağırlamaktan memnuniyet duyuyorum.» dedi.

Erdoğan, «Öncelikle ilk haftasını geride bıraktığımız 2020 senesinin ülkemiz, halklarımız ve tüm dünya için esenlikler getirmesini diliyorum. Sizlerin şahsında tüm dostlarımızın yeni yılını gönülden tebrik ediyorum.» ifadelerini kullandı.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın açıklamalarından öne çıkan başlıklar:

Türkiye ile Rusya arasındaki yakın işbirliğinin son nişanesi olan TÜRKAKIM doğalgaz boru hattının açılış münasebetiyle bir araya gelmiş bulunuyoruz.

«Hattı başarıyla tamamladık, şimdi açılışa yapıyoruz»

TürkAkım, Rus dostlarımızla beraber büyük emek harcadığımız, hem ikili ilişkilerimiz, hem de bölgemizdeki enerji haritası bağlamında tarihi nitelikte bir projedir. Projenin hattının deniz bölümünün tamamlanması münasebetiyle değerli dostum Putin'le geçtiğimiz yıl yine İstanbul'da bir tören düzenlemiştik. Allah'a hamdolsun geride bıraktığımız bir sene içerisinde, hedeflediğimiz şekilde hattı başarıyla tamamladık ve işte şimdi açılışını yapıyoruz.

Proje sayesinde 31,5 milyar metreküplük doğal gazın 15,75 milyar metreküpünü aracı hiçbir ülke olmadan doğrudan ülkemize ulaştıracağız. Böylece 15 milyon hanenin yıllık doğal gaz ihtiyacı da karşılanmış olacaktır. TürkAkım Projesinin ülkemizimiz ve bu hattan faydalanacak tüm dostlarımız için hayırlara vesile olmasını diliyorum. Projenin hayata geçirilmesinde emeği ve katkısı olan herkese şükranlarımı sunuyorum.

«81 ilimizin tamamına doğalgaz arzı sağlamış bulunuyoruz»

Türkiye, OECD ülkeleri arasında 10'uncu en büyük enerji piyasasına sahiptir. Bugün itibarıyla 81 ilimizin tamamına doğalgaz arzı sağlamış bulunuyoruz. Nüfusumuzun yüzde 79'u, yani 53 milyon vatandaşımız doğal gazı aktif bir şekilde kullanıyor. Bu sayı yaptığımız altyapı yatırımlarıyla gün geçtikçe artıyor.

«Hedefimiz, ülkemizi küresel enerji merkezlerinden biri haline getirmektir»

Avrupa ülkelerinin proje kapsamındaki ikinci hattan gelecek Rus gazına yoğun ilgi gösterdiğini görüyoruz. Türkiye olarak, son yıllardaki yatırımlarımızla, kendimizle birlikte bölge coğrafyası için

Avrupa ülkelerinin proje kapsamındaki ikinci hattan gelecek Rus gazına yoğun ilgi gösterdiğini görüyoruz. Türkiye olarak, son yıllardaki yatırımlarımızla, kendimizle birlikte bölge coğrafyası için

de önemli bir doğalgaz arz kapasitesi ve ticaret merkezi oluşturacak altyapıya kavuştuk. Bundan 1 ay önce bölgemizin en stratejik hatlarından biri olan TANAP'ı, aziz kardeşim Azerbaycan Cumhurbaşkanı Aliyev'le birlikte resmen hizmete açtık.

«Enerji'nin ipek yolu» olarak görülen TANAP'la, 16 milyar metreküplük Azerbaycan doğalgazını Türkiye ve Avrupa'nın istifadesine sunduk. İlerleyen yıllarda TANAP'ın taşıma kapasitesini önce 24 milyar metreküpe, inşallah ardından da 31 milyar metreküpe çıkarmayı planlıyoruz.

Ayrıca, yeni arz kaynaklarının ortaya çıkarılması ve mevcut rezervlerimizin geliştirilmesi doğrultusunda karada ve denizde hidrokarbon arama ve üretim faaliyetlerinin artırılması için çalışmalar yürütüyoruz. Hedefimiz, ülkemizi küresel enerji merkezlerinden biri haline getirmektir.

Türkiye olarak kesinlikle bölgesel gelişimin peşinde değiliz, asla da olmadık.

«Gelin Akdeniz'i çatışma değil, işbirliği sahasına dönüştürelim»

Doğu Akdeniz'de süren hidrokarbon arama faaliyetlerimizin önüne geçmesine izin vermedik. Sayın Putin'in güçlü iradesiyle ilişkilerimizde çok farklı bir ivme yakaladık. 1980'lerde 300-400

milyon dolar civarında seyreden ticaret hacmimizde, artık 100 milyar dolarlık hedefi konuşuyoruz.

Ozellikle son 3 yılda ikili ticaretimizde düzenli artış yaşıyoruz. Turizmde her sene yeni bir rekor kırılıyor. Müteahhitlerimizin Rusya'da üstlendikleri işlerin toplamı 75 milyar dolara ulaştı. Karşılıklı yatırımlarımız 10'ar milyar doları aşta.

«TürkAkım projesi ise yeni dönemin sembol eserlerinden biri olacaktır»

Akkuyu Nükleer Güç Santrali projesinde de ciddi bir aşamaya geldik. İnşallah ülkemiz için son derece önemli olan bu projeyi de planladığımız takvime uygun şekilde tamamlayacağız. Bugün açılışını yaptığımız TürkAkım projesi ise yeni dönemin sembol eserlerinden biri olacaktır.

Sahip olduğumuz potansiyeli tam manasıyla harekete geçirdiğimizde, ortaya çıkacak katma değerden tüm bölgenin istifade edeceğine inanıyoruz.

«Tıpkı bir Rus atasözünde ifade edildiği gibi "akülü yol arkadaş, yolun yarısı" demektir.

Biz de "önce refik sonra tarik" diyen, yani yol kadar yol arkadaşının da önemli olduğuna inanan bir milletiz. Türk-Rus dostluğu, ortak projelerle son yıllarda bir gerçek defalarca ete kemiğe büründürülmüştür. İnşallah önümüzdeki dönemde de Türkiye ve Rusya'nın, iki komşu ülke olarak yol arkadaşlığını kararlılıkla sürdüreceklerine inanıyorum.

«Körfez bölgesinin vesayet savaşlarının sahnesi haline gelmesini istemiyoruz»

Sizlerin de takip ettiği üzere son dönemde bölgesel hadiseler bakımından oldukça sancılı günler yaşıyoruz. Müttefikimiz Amerika Birleşik Devletleri ile komşumuz İran arasında bir süredir devam eden gerilim, hiç arzu etmediğimiz bir noktaya ulaştı. Türkiye olarak ne Irak'ın, ne Suriye'nin, ne Lübnan'ın, ne de deniz yoluyla enerji ticaretinin yüzde 30'dan fazlasının yapıldığı Körfez bölgesinin vesayet savaşlarının sahnesi haline gelmesini istemiyoruz.

Bilhassa komşumuz Irak, zaten sıkıntılı olan istikrarını tamamen kaybetme tehlikesiyle karşı karşıyadır.

«DEAŞ ve PKK terörüyle mücadelelerinde Irak'a her alanda destek verdik»

Irak Türkmenlerinin selameti de bizim için kendi vatandaşlarımızın güvenliği kadar önemlidir. Arabı, Kürdü, Türkmen'i, Şii'si, Sünni'siyle Irak halkının tamamı bizim özbeöz kardeşimizdir. Türkiye olarak bu konudaki hassasiyetimizi daha önce de farklı vesilelerle açıkça ortaya koyduk. Yaklaşık 30 yıldır kargaşa ve çatışmalarla anılan Irak'ın, toprak bütünlüğünü koruyarak, yeniden huzura ve sükunete kavuşturmak için büyük çaba harcadık. DEAŞ ve PKK terörüyle mücadelelerinde Irak'ın her alanda destek verdik.

«Amacımız; gerilimi düşürerek, yeniden akliselimli hakim kılmaaktır»

Mezhepçilik taassubunun bu ülkeyi esir almasını engellemek için, Irak halkını oluşturan tüm gruplarla düzenli te-

В. Путин: РФ и Турция в будущем реализуют еще много совместных проектов

Газопровод «Турецкий поток» является примером взаимодействия Москвы и Анкары на благо народов своих государств, народов Европы и всего мира, уверен президент Владимир Путин.

Рабочий визит Владимира Путина в Турцию

8 января на берегу Босфора в присутствии президентов России, Турции, Сербии и премьер-министра Болгарии официально был дан старт работе газопровода «Турецкий поток». «Турецкий поток» — это экспортный трубопровод из России в Турцию протяженностью около 1100 километров. Две нитки мощностью 15,75 миллиарда кубометров каждая соединили два берега Черного моря. По первой газ поставляется непосредственно в Турцию, вторая предназначена для снабжения стран Южной и Юго-Восточной Европы.

Строительство началось у российского побережья в мае 2017 года. Уже в ноябре следующего года работы по прокладке морского участ-

жута позитивное влияние на развитие многих южноевропейских стран, будет способствовать повышению энергетической безопасности Европы в целом», — указал он. «Успешная реализация масштабного совместного проекта строительства трансконтинентального газопровода наглядно свидетельствует о том, что российско-турецкое стратегическое партнерство дает значимые осязаемые результаты», — заявил Путин. Несмотря на непростую обстановку в мире и попытки ряда международных игроков помешать расширению взаимовыгодного сотрудничества между странами, работа идет своим ходом, взаимодействие поступательно развивается практически во всех сферах.

Экспорт российского газа в Турцию осуществляется уже на протяжении 30 лет. Сначала для этого использовался Трансбалканский газопровод,

ду прочим, это высокотехнологичная работа, ведь газопровод пролегал не только на такой огромной глубине, но и в абсолютно враждебной среде», — подчеркнул Владимир Путин.

«При прокладке «Турецкого потока» применялись передовые инновационные технологии, что позволило обеспечить максимальную экономическую эффективность транспортировки газа, гарантировать безопасность и экологическую чистоту эксплуатации трубопровода, — обратил он внимание на передовые методы работы над проектом.

Строители использовали самую современную технику и оборудование. При этом был установлен мировой рекорд скорости подводного монтажа труб — более 6 километров за одни сутки».

Российский лидер поблагодарил всех, кто участвовал в проектировании и строительстве газопровода. «Ваш высокий профессионализм, отличная самоотверженная работа позволили осуществить проект «Турецкий поток» качественно и в срок», — обратился он в первую очередь к инженерам и рабочим.

Отдельные слова благодарности прозвучали в адрес турецких властей и президенту Турции — за своевременную выдачу всех необходимых для строительства разрешений и лицензий, «за политическую волю, проявленную руководством Турции при реализации проектов, имеющих национальное значение и отвечающих национальным интересам своей страны».

Греция и Северная Македония начали получать газ по «Турецкому потоку»

Путин выразил уверенность, что в будущем две страны реализуют много новых взаимовыгодных совместных проектов как в энергетической, так и в других областях. «Сообща мы можем решать любые, самые сложные амбициозные задачи на благо наших стран, наших народов, на благо наших соседей и партнеров», — заявил глава российского государства.

Российско-турецкий опыт совместной работы мог бы стать хорошим примером и остальному миру. Сегодня, по словам Владимира Путина, в ряде регионов наблюдаются серьезные тенденции к обострению ситуации.

«А вот Турция и Россия показывают совсем другие примеры — пример взаимодействия и сотрудничества на благо наших народов и народов всей Европы, всего мира. Уверен, мы будем действовать так же и в будущем и будем добиваться новых успехов», — заключил президент России.

ка (около 930 километров) были завершены.

Еще через год, после окончания строительства приемного терминала на турецком берегу и остальной инфраструктуры, обе ветки «Потока» успешно заполнили газом. В начале января в Болгарии сообщили, что страна, а также Греция и Северная Македония, получают российский газ через «Турецкий поток».

Всех участников прошедшей церемонии российский лидер назвал свидетелями важного события не только для двух стран, но также для государства Южной Европы и всего европейского континента. «Поставки российского газа по «Турецкому потоку» будут иметь большое значение не только для экономики Турции и черноморского региона, но и ока-

затем подключили безтранзитный «Голубой поток». В прошлом году, напомнил глава российского государства, турецким партнерам было поставлено 24 миллиарда кубических метров «голубого топлива».

Греция, Израиль и Кипр подписали соглашение о строительстве газопровода

Теперь газ начал поступать по «Турецкому потоку». «Это во многом уникальная, беспрецедентная по своим параметрам глубоководная газотранспортная система», — сказал президент. На более чем двухкилометровой глубине проложили более 1800 километров труб. «Это сложная, тяжелая работа, меж-

mas halinde olduk. Savaş tamamlarının çaldığı bu kritik süreçte de, diplomasi-nin tüm kanallarını kullanarak tansiyonu düşürmeye çalışıyoruz.

Bu çerçevede son bir haftada çok sayıda liderle telefon görüşmesi gerçekleştirdik. Dışişleri Bakanımız da muhataplarıyla yoğun bir diplomasi trafiği yürütüyor. Amacımız; gerilimi düşürerek, yeniden akliseline hakim kilmaktır.

«Coğrafyamızda artık yeni bedeller ödemeye kimsenin mecali kalmamıştır»

Bölgemiz, son 20 yıldır devam eden çatışmalar sebebiyle zaten bitip düştü. Farklı güçler arasında sürdürülen vekâlet savaşlarının bedelini, maalesef, Irak'tan Suriye'ye kadar milyonlarca masum kardeşimiz ödedi. Asırlardır esenlik ve barış diyarı olan İslam medeniyetinin kadim şehirleri birer enkaza dönüştü. Kardeşin kardeşin düşmanlaştırıldığı bu tablodan da en fazla bölgeyle ilgili hesabı olan dış güçler faydalandı. Coğrafyamızda artık yeni bedeller ödemeye kimsenin mecali kalmamıştır.

Cumhurbaşkanı Erdoğan: Coğrafyamızda artık yeni bedeller ödemeye kimsenin mecali kalmamıştır. Hiç kimsenin, sadece kendi çıkarları uğruna, Irak başta olmak üzere tüm bölgeyi yeni bir ateş çemberine atmaya hakkı yoktur.

Hiç kimsenin, sadece kendi çıkarları uğruna, Irak başta olmak üzere tüm bölgeyi yeni bir ateş çemberine atmaya hakkı yoktur. Tüm taraflarla konuşabilen bir ülke olarak, diplomasi trafiğimizi çok yönlü bir şekilde devam ettireceğiz. Elimizdeki tüm imkanları seferber ederek bölgemizin kan ve gözyaşına boğulmasına izin veremeyeceğiz.

Bu süreçte Rusya Federasyonu ve Değerli Dostum Sayın Putin'le de sürekli diyalog ve işiştare halinde olacağız. Rus dostlarımızın da katkısı ve destekleriyle, inşallah, bu sıkıntılı süreci suhuletle atlatacağımıza inanıyorum.

Bu düşüncelerle sözlerime son verirken, bir kez daha TürkAkım Projesinin ülkelerimiz ve bölgemiz için hayırlara vesile olmasını diliyorum. Bu projenin mimarı olarak gördüğüm değerli dostum Sayın Borisov'a heycenamıza ortak oldukları için ayrıca şükranlarımı sunuyorum. Sizleri bir kez daha sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Kaynak: TRT Haber

100 жастағы асыл ана!

Тәуелсіздіктің арқасында тағдыры ортақ, бірлігі жарасқан біртұтас елміз!

Туған жерде тарихымызды, тілімізді, мәдениетімізді оқып үйреніп, салт-дәстүрімізді жандандыруға толық мүмкіндік берген Тәуелсіздіктің арқасы деп есептейміз.

«Бірлік болмай, тірлік болмас» деп аталарымыз бекер айтпаған. Елбасының тынбай жасаған еңбегінің және халықтың бірлігінің арқасында жүзеге асқан істерге мақтанамыз. Тәуелсіз еліміздің туғырын биіктету, егемендігіміздің ірге тасын нығайта түсу, барша Қазақстандықтардың парызы болып қалады.

Түлкібас ауданында мекендейтін 6 мыңнан астам түрік халқының өкілдері еліміздегі бейбітшілік пен келісімді сақтауға барынша қолдау көрсетіп, ауданның есіп-еркендеуіне қажырлы еңбек етіп келеді.

Кеңес өкіметінің басында отырған Сталин мен Берия 1944 жылы Кавказдың Ахыркалак, Ахалцих, Адиген, Ахалхалак және тағы басқа аудандарында ежелден тұрып келген түріктерді Орта Азия мен Қазақстанға жер аударды. Сол 115 мың адамның 17 мыңы жолда қаза болды. Қазақстанға түскен бөлігін қушағы мен мейірімі кең қазақ халқы жатсынбай қарсы алып, барымен бөлісті.

Солардың бірі Түркістан облысы, Түлкібас ауданы, Азаттық ауылында тұратын Мамедовтар отбасы. Отағасы, марқұм Мамедов Алшан ата Қазақстан Республикасындағы бауырлас ұлт өкілдері сияқты ел игілігі жолында еңбек етіп, Азаттық ауылының дамуына өз үлестерін қосқан азамат ретінде танылды.

Атамның жұбайы Мамедова Хадия Рашидқызы екеуі 5 ұл 5 қыз есіріп тәрбиеледі. Қазіргі таңда ұрпақты өмірлік жарларымен бірге Тәуелсіз Қазақстан Республикасының түпкір — түпкірінде бала-шағалы болып, қызмет жасап жүр.

Асыл ана 1920 жылы 1 қаңтарда Грузия ССР-ы, Ахиска облысы, Ахыркалак ауданы, Азмана ауылында дүниеге келген. Жастайынан үлкендермен бірге қолхозда түрлі жұмыстар атқарды. Еңселі еңбегінің арқасында «Еңбек ері», «Алтын алқа», «Батыр ана» төс белгісімен марапатталған. Қазіргі таңда ардақты ана өз ұрпақтарынан 42 немере, 38 шөбере сүйіп отырған жағдайы бар. Олар мектепте үздік оқушылар қатарында саналса, балалары үлкен өмір жолында, ата бабаларымыздың есietіне адал жандар. Адамгершіліктің, ізгіліктің үлгісін көрсетіп, елге қызмет жасап жүрген азаматтар. Үлкен ұлы Мамедов Жалалы Алматы қаласында Қазақстан Республикасының түрік этно-мәдени орталығының спорт комитетін ұзақ жылдар басқарып, спорт саласында майталман шәкірттерді тәрбиелеп шығарды. Одан кейінгі ұлы Мамедов Бәкір ауылдың имамы. Ортаншы ұлы Мамедов Мустафа Алматы қаласындағы мешіттің имамы қызметін атқарса, Мамедов Әмәр — кәсіпкер.

Анамыз сонау сұрапыл жылдары ата-бабаларымыз Қазақстанға қоныс аударғанда қазақ халқы қушағын жайып қарсы алғанын, жеп отырған нанын бөлісіп, үйінің төрінен орын бергенін жыр қылып айтады. Қазақ халқына мың алғыс айтады.

Қазақтардың жасаған жақсылықтарына екі дүниеде де ризамыз. Ежелден түбі бір туысқан болғандықтан қазақпен түріктің тоңның ішкі бауындай сыйластығына, аралас-ағайындығына титімдей де сызат түспейтін шын жүректен қалаймын, - дейді ақ жаулықты анамыз.

Жаңа жыл қарсаңында Түлкібас ауданы Түрік этно-мәдени орталығының басшылық құрамы қасыр жасаған асыл анамыз Мамедова Хадия Рашидқызын 100 жасқа толуымен құттықтап, сыйлық жасады.

Жұмабек АБИЛОВ,
Түлкібас аудандық түрік этномәдени орталығының төрағасы

Р.С. Хадия Рашидовна Мамедову
с 100-летним юбилеем поздравляют ТЭЦ РК
и Всемирная ассоциация турок-ахыска РК
(«DATÜB»)

İSTANBUL HEALTH AND EDUCATION CENTER

İstanbul Health And Education Center El Sanatları Merkezi Алматы'da açıldı. İstanbul Language Academy bünyesinde açılan el sanatları merkezi Алматы'da çocuklara ve yetişkinlere el sanatlarını öğretmek amacıyla yapılan açılış töreninin ardından faaliyetlerine başladı. Çok sayıda davetli topluluğunun ve çocukların da iştirak ettiği açılış töreni, öğretmenler ve katılımcıların renkli gösterileriyle sona erdi.

В Алматы
открылся
центр руко-
дельного
искусства
İstanbul Health
and Education
Center.

Центр, от-
крывшийся
по структу-
ре İstanbul
Language
Academy с
целью обу-
чить детей
и взрослых
рукодельно-
му иску-
ству, уже
начал свою
деятель-
ность после
церемонии
открытия.
Открытие
центра за-
кончилось по-
казом мастер-
класса по
гончарному
делу и кера-
мике.

ХОЧЕШЬ БЫТЬ ЗДОРОВЫМ И КРАСИВЫМ?
ПРИХОДИ К НАМ И ВЫБЕРИ...

ТРЕНАЖЕРНЫЙ КОМПЛЕКС
БАР СПОРТИВНОГО ПИТАНИЯ
ЗУМБА (танцы) БОДИФЛЕКС
САУНА (входит в абонемент)

ШКОЛА БОКСА (с 10 лет)
ТЭКВАНДО
ФИТНЕС СТУДИЯ
СТУДИЯ МАССАЖА

Науырызбай батыра 76.3 этаж
тел.: 8 (727) 344-13-05
www.classis.kz

CLASSIS
Fitness centre & Health club

2020 год по восточному календарю — это год белой металлической крысы. К сожалению, зачастую к этим созданиям относятся очень несправедливо. Крыс считают ужасными животными, которых обязательно следует истреблять. Но на самом деле они обладают множеством удивительных способностей, например, развитым интеллектом, феноменальной выносливостью и живучестью. Мы собрали 20 интересных фактов о крысах, которые помогут вам избавиться от предрассудков относительно этих грызунов, и изменить к ним свое отношение.

1. Крысы никогда не живут в одиночку, за исключением случаев, когда люди держат одного грызуна в качестве питомца. На воле крысы собираются в колонии, где их количество может достигать двух тысяч особей. Кстати, в одиночестве крыса сильнее подвержена психическим отклонениям: она может стать депрессивной и вялой или, наоборот, слишком агрессивной.

2. Крысы умеют соперничать. Этот интересный факт был доказан в ходе эксперимента, проводимого учеными в СССР. Крыс из одной колонии помещали за

стеклянными перегородками. Одному из животных начинали давать корм, а когда крыса брала еду, то других членов группы сильно било током. С каждой новой порцией сила разряда увеличивалась. Так, 90% грызунов в какой-то момент прекращали потреблять предлагаемую пищу даже будучи голодными. То есть они предпочли страдать сами, чем видеть, как умирают их сородичи.

3. Срок жизни у крыс довольно мал — всего лишь 2-4 года. Однако иногда встречаются особи-долгожители, которые преодолевают даже семилетний порог. Если вы хотите себе такого питомца, то узнавайте у заводчика, каков примерный срок жизни у его подопечных. Как правило, крысы-родственники доживают примерно до одного и того же возраста.

4. Крысы появились на Земле почти 48 миллионов лет назад. А это значит, что они более древний вид, чем люди. Предки крыс жили в одно время с динозаврами. Они питались преимущественно растительной пищей, иногда не брезгуя падалью.

5. Крысы — выносливые пловцы. Они могут проплыть до 30 км без передышки, а это, на минуточку, три дня пути для такого небольшого грызуна.

6. Считается, что крысиная популяция превышает человеческую в два раза.

Интересные факты о крысах

7. Зубы у крыс растут на протяжении всей жизни. Для этого грызунам необходимо их стачивать.

8. У крыс хорошо развито чувство насыщения, а потому они никогда не будут есть сверх меры.

9. Крысы способны устанавливать причинно-следственные связи. Возможно, что именно эта способность отвечает за удивительное чутье этих животных. Крысы часто предупреждают катастрофы и заблаговременно покидают опасные места.

10. Крысы обладают отличной памятью. Они способны запомнить маршрут, пройдя по нему всего лишь раз.

11. Крысы общаются между собой в ультразвуковом диапазоне, чтобы не привлечь внимание хищников.

У каждого крика свое значение, так что можно сказать, что у этих грызунов весьма богатый словарный запас.

12. А вот страха высоты крысы лишены, а потому легко могут упасть и разбиться насмерть.

13. Крысы умеют смеяться. Правда, сам смех для человеческого уха неслышим. Он звучит в регистре, который не воспринимается нашими ушами.

14. В мире существует удивительный крысиный храм. Он называется Карни Мата и находится в Индии. В храме обитает примерно 20 тысяч особей.

15. Еще одно поразительное сходство с людьми — крысы тоже видят сны.

16. Несмотря на свою феноменальную выносливость, крысы могут умереть

от банального стресса. Психические потрясения настолько сильно влияют на грызунов, что в их организме происходят необратимые изменения.

17. У крыс отличный нюх. Им нужно не более 1/50 секунды, чтобы распознать запах и его источник.

18. В буддизме крыса особенно почитаема. Считается, что она была первым животным, которое явилось прототипом Будды, покидающим Землю. Поэтому знак крысы и открывает восточный календарь.

19. За крысами несправедливо была установлена слава агрессивных и злобных животных. Но правда такова, что грызун боится вас сильнее, чем вы его. Просто так ни одна крыса не нападет, исключения составляют случаи, когда животное больно бешеном; грызун сильно напуган или загнан в угол, а также в условиях сильного дефицита пищи, тогда оголодавшие крысы могут нападать на крупных противников.

20. Помимо обычных крыс существуют лысые крысы-сфинксы. Они больше тяготеют к человеку, нуждаясь в его тепле в прямом и переносном смысле. Крысы-сфинксы, несмотря на свой своеобразный внешний вид, это очень милые и ласковые домашние питомцы, которые, плюс ко всему прочему, еще и гипоаллергенны.

AMBASSADOR HOTEL
ALMATY

121 Zhetoksan Street, Almaty, Republic of Kazakhstan, 050091
ул.Желтоксан, 121, Алматы, Республика Казахстан, 050091

Phone/Тел.: +7-(727) 250-89-89, 50-89-45... 49
Факс/Факс: +7-(727) 272-64-41

www.ambassadorhotel.kz
e-mail: ambassadorhotel@msn.com

Строительство
многоквартирных жилых домов
с объектами обслуживания
и подземными паркингами.

г. Алматы, Алатауский район, микрорайон «Акбулак», ул. 3, участок 33/1.

Алматыда көгалдандыру жұмысы жалғасуда

Алатау ауданының «Саялы» ықшамауданында «Табиғат» экологиялық одағының ұйытқысымен қалалық Жасыл экономика басқармасы және Алатау ауданы әкімдігінің қолдауымен 80-ге жуық қарағай көшеті отырғызылды.

Алматы қаласы әкімі баспасөз қызметінің хабарлауынша, іс-шараға 60-қа жуық қала тұрғыны қатысып, қала әкімі Бақытжан Сағынтаевтың бастамасымен қолға алынған #JasyAlmaty көгалдандыру акциясына өз үлестерін қосты.

АРЕНДА ОФИСОВ В ГОСТИНИЦЕ КАЗАХСТАН

Аренда офисов
в гостинице Казахстан

Телефоны: +7 (727) 291 92 00
+7 (727) 291 91 53
+7 (702) 995 57 53
E-mail: assistant@kazakhstanhotel.kz

Казахстан имеет авиасообщение по 99 международным маршрутам

В 2019 году авиакомпании перевезли 8,5 млн. пассажиров, запущен лоукостер Fly Arystan, открыто 11 новых международных рейсов, стоимость авиабилетов снизилась на 12%. Таковы данные Комитета гражданской авиации МИР РК.

О международных маршрутах

Казахстан имеет авиасообщение с 26 иностранными государствами по 99 международных маршрутам. При этом наблюдается ежегодный рост количества международных маршрутов из Казахстана и в Казахстан. За последние 3 года из нашей страны было открыто 37 новых международных маршрутов, том числе в такие города, как Хельсинки, Варшава, Будапешт, Дели и др. Необходимо отметить, что основная доля новых международных маршрутов приходится на столицу Казахстана. С начала 2019 года казахстанскими и иностранными авиакомпаниями открыты международные рейсы по маршрутам: Алматы — Баку, Жуковский — Караганда, Жуковский — Кокшетау, Жуковский — Петропавловск, Нур-Султан — Новосибирск, Москва — Семей, Нур-Султан — Улан-Батор, Нур-Султан — Прага, Нур-Султан — Токио, Алматы — Джидда, Алматы — Медина.

В 2020 году будет продолжена работа по расширению географии полетов. В рамках режима «открытое небо», внедренного с 1 ноября 2019 года, ожидается открытие новых рейсов авиакомпаниями Air Asia X (Малайзия) с весенне-летнего периода 2020 года, Jazeera Airways (Кувейт) с весенне-летнего периода 2020 года, Salam Air по маршруту Маскат — Нур-Султан и Маскат — Алматы с весенне-летнего периода 2020 года, Turkish Airlines по направлению Стамбул — Туркестан (после завершения строительства аэропорта в Туркестане), а также увеличение количества выполняемых рейсов по направлению Варшава — Нур-Султан и Минск — Алматы до 7 раз в неделю. Отечественными авиакомпаниями также будут открыты новые международные направления. Так, авиакомпания «Эйр Астана» планирует открыть рейс по направлению Алматы — Париж, рассматривается открытие маршрута Алматы — Мумбаи.

О пассажиропотоке

Динамика основных показателей в гражданской авиации демонстрирует стабильный рост. По итогам 2019 года, прогнозируется около 8,5 млн. перевезенных пассажиров, что на 7,5% больше аналогичного показателя прошлого года (7,9 млн. человек). Количество обслуженных пассажиров в аэропортах РК составит около

17 млн. человек, что на 12,5% больше, чем в 2018 году (15,1 млн. человек). Создание национального лоукостера, открытие новых международных авиа-маршрутов, внедрение режима «открытое небо» в Казахстане, привлечение новых иностранных перевозчиков способствовали увеличению пассажиропотока.

О спросе на внутренних маршрутах

По количеству перевезенных пассажиров в 2019 году самыми популярными внутренними маршрутами являются Нур-Султан и Алматы, Нур-Султан и Шымкент, Алматы и Шымкент, Нур-Султан и Актау.

О ценах на билеты

По поручению Главы государства ведется работа по снижению стоимости авиабилетов. Так, АО «Эйр Астана», АО «Авиакомпания SCAT» и другие отечественные авиакомпании снизили среднюю стоимость авиабилета эконом-класса по

внутренним маршрутам в среднем на 12% (сравнение августа-октября).

Например, по маршруту Алматы — Нур-Султан средняя стоимость билета снижена на 11%, Алматы — Орал на 25%, Атырау — Актау на 24%, Нур-Султан — Актау на 19%. Кроме этого, по сравнению с минимальным тарифом за сентябрь 2019 года была снижена стоимость билетов по направлениям Нур-Султан — Шымкент на 31,5%, Актау — Шымкент на 20%, Нур-Султан — Усть-Каменогорск 14%. Также были снижены тарифы по международным направлениям. Например, по маршруту Алматы — Москва средняя стоимость билета снижена на 15%, по маршруту Нур-Султан — Москва средняя стоимость билета снижена на 6%.

В качестве одной из основных мер по снижению стоимости авиабилетов и повышению конкуренции между авиаперевозчиками 1 мая 2019 года был запущен первый отечественный низкобюджетный перевозчик Fly Arystan. На сегодняшний день продано свыше 800 тыс. билетов, порядка 47% из которых ниже 10 тыс. тенге. Тарифы авиакомпании Fly Arystan начинаются от 3999 тенге в одну сторону. Согласно дальнейшему плану развития Fly Arystan до конца 2020 года воздушный парк будет увеличен до 10 самолетов, и количество предлагаемых посадочных мест увеличится на 470%, что составит рост с 22 рейсов в день в 2019 году до порядка 80 вылетов в день в 2020 году, при этом развитие маршрутной сети планируется в основном в регионы РК. Рейсы авиакомпании будут увеличены

с 10 до 70 маршрутов до конца следующего года.

После начала полетов Fly Arystan средняя стоимость минимальных тарифов у других авиакомпаний (Эйр Астана, SCAT, Бек Эйр, Qazaq Air) значительно снизилась. С приходом авиакомпании Fly Arystan с мая по октябрь 2019 года в сравнении с аналогичным периодом предыдущего года в аэропорт также наблюдается прирост пассажиропотока на 31%. К примеру, только в октябре 2019 года был зафиксирован беспрецедентный рост пассажиропотока в Казахстане в среднем на 56%, а в двух главных гаванях — аэропортах Нур-Султан и Алматы — 48% и 45% соответственно. Также растут пассажиропотоки, к примеру, Семей — 1013%, Тараз — 734%, Павлодар — 117%, Караганда — 90%, Шымкент — 57%, Уральск — 54%.

Цены на билеты формируются исключительно на основе рыночных механизмов ценообразования (спроса и предложения), т. е. используются динамическое ценообразова-

ние (при динамическом ценообразовании цены на авиабилеты могут поддерживаться, повышаться, а также снижаться в зависимости от разных факторов, в том числе и спроса. — Ред.). У каждой авиакомпании своя ценовая политика и различные тарифы по каждому направлению. Полная стоимость авиабилета зависит от многих факторов: тарифов на авиабилеты, такси (аэропортовый сбор), топливных сборов, агентских сборов за оформление или доставку авиабилета и скидок, устанавливаемых авиакомпаниями.

О пополнении воздушного флота

Воздушный флот авиакомпании пополнился 12 самолетами, из них: АО «Эйр Астана» — 2 Embraer 190 E2 и 1 Airbus A321, АО «QAZAQ AIR» — 2 BC Bombardier Q400, АО «SCAT» — 1 Boeing 737-3K2, АО «Авиакомпания «Жетысу» — 2 ВС и АО «Жезказган Эйр» — 2 ВС малой авиации типа Л-410, АО «Бек Эйр» — 2 Fokker 100. По плану развития Fly Arystan до конца 2020 года ее воздушный парк будет увеличен с действующих 4 до 10 самолетов.

О развитии авиационной отрасли

В аэропортах Казахстана продолжается работа по модернизации объектов наземной инфраструктуры, это, в свою очередь, позволит принимать все типы современных воздушных судов. Так, проведена реконструкция 16 взлетно-посадочных полос (ВПП) и 13 терминалов аэропортов Казахстана. К 2020 году планируется завершение строительства международного аэропорта в Туркестане и пассажирского терминала в аэропорту Шымкента. Также аниматом Павлодарской области завершается строительство аэродрома местных воздушных линий с твердым покрытием в Баянауле.

Апартаменты у Мраморного моря...

azur
marmara

Первое выселение роскоши...

@azur_marmara +7 (727) 239 99 99

BATIBETLER Exclusive TOTOÇU

www.azurmarmara.com

Газета Турецкого этнокультурного центра РК Собственник - Товарищество с ограниченной ответственностью «Газета «АХИСКА - АХЫСКА» (г. Алматы) Газета поставлена на учет Министерством культуры и информации Республики Казахстан за №9528-Г от 9 октября 2008 года. Выходит еженедельно. Учредитель: Зиятдин Касанов, президент правления Турецкого этнокультурного центра Республики Казахстан

Казахстан Cumhuriyeti'ndeki Ahiskalı Türklerin Gazetesi Çikarılğan şirket TOO «Газета «АХЫСКА - АНИСКА», Алматы. Yayın Ruhsatını veren makam: Kazakistan Kültür ve İletişim Bakanlığı. Ruhsat tarihi ve sayısı: 9528-Г 09.10.2008 Gazetenin kurucusu: Ziyaeddin İsmihan oğlu Kassarov - АНИСКА ТҮРКЛЕРІ МІЛЛІ МЕРКЕЗІ БАШКАНИ

ЗИЯТДИН КАСАНОВ - председатель редакционного совета

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ:
Хусейн Касанов
Аджимурат Исаяв
Алибек Каримов
Васит Исмаилов
Алипаш Кариев
Тофик Ахмедов
Ибрагим Турки

ЗИЯЕДДИН КАСАНОВ - Yönetim Kurulu Başkanı

YÖNETİM KURULU:
Hüseyn Kassarov
Nasımurad İsayev
Alibek Karimov
Vasit İsmayılov
Alıpaşa Karayev
Tofik Ahmedov
İbrahim Türki

Рәзвәл Мәтмәдәдәжү - Baş Redaktör
Оксана Красножопова - Dizayn
Ауна Төләутәева - Muhabir
Кайынар Ноғназарова - Muhabir
Abdullaev Vakif - fotomuhabir

Роншан Мамәтәли - главный редактор
Оксана Красножопова - дизайн и верстка
Айна Төләутәева - корреспондент
Кальмәтур Хошназарова - корреспондент
Абдуллаев Вакиф - фотокорреспондент

Адрес редакции: 050002, г.Алматы, ул. Джангильдина, 31.
Тел.: +7 (727) 3572415, тел./факс: +7 (727) 3572410
E-mail: ahiska60@mail.ru
Электронная версия газеты: www.ahiska-gazeta.com
Газета отпечатана в типографии ТОО РИИК «Дәуір» г.Алматы, ул. Калдаякова, 17. тел.: 273-12-54, 242-45-20.
ЗАКАЗ № 2860

ТИРАЖ 2 000 ЭКЗ.

По вопросам аренды обращайтесь по тел: 344 13 04

Atrium

- Кинотеатр
- Центр семейного отдыха

- Женская одежда
- Аксессуары
- Мужская одежда
- Косметика
- Одежда для детей

Наурызбай батыра 7Б (уг.ул. Райымбек)
www.atrium-almaty.kz

ВЕНЕЦИЯ

Время работы: с 11.00 - 24.00

- Кавказская и европейская кухня
- Живая музыка
- Летняя площадка
- Уютный интерьер
- Гостеприимная атмосфера

Цена приятно удивит вас

г. Алматы, ул. Каирбекова (Талгарская) 72, ул. Босенбай батыра, Тел.: 293-81-67

Мы рады видеть Вас!

Türkiye'den Kazakistan'a, bu güç tüm dünyada.

Актау Шубеси
Adresi: 17.bölge, İş Merkezi «Zodiak» 1.kat, No:39
Aktau/Kazakistan, 130000
Telefon: +7(7292) 20-49-33
Fax: +7(7292) 20-49-34

Астана Шубеси
D.Kunaeva cad, No: 12/1, 010000
Tel:+7 (7172) 47-56-26,
Fax:+7 (7172) 47-56-30
E-mail:astana@kzibank.kz

Шымкент Шубеси
Adresi: Kunaeva cad.59
Şimkent/Kazakistan
Telefon: +7(7252) 99-99-00
Fax: +7(7252) 99-99-02
E-mail:shymkent@kzibank.kz

Almaty Şubesi
Satpayeva-Kloçkova cad, No: 132, 1.kat, 050057
Tel: +7 (727) 250-60-80, +7 (727) 244-40-00
Fax: +7 (727)250-60-81/82
E-mail:kzibank@kzibank.kz

Almaty Şubesi
Satpayeva-Kloçkova cad, No: 132, 1.kat, 050057
Tel: +7 (727) 250-60-80, +7 (727) 244-40-00
Fax: +7 (727) 250-60-81/82
E-mail:almaty@kzibank.kz

24 sene önce size en iyi hizmeti sunmak için Kazakistan'da İşbirlik bankamızı açtık. Türkiye'deki 154 yıllık deneyimimizi Kazakistan'a taşıyarak beraber güçlendik, dünyanın güçlü bankalarından biri olduk. Bu tecrübeyi yaşamamız için şimdiki size de KZI Bank'a bekliyoruz.

Казакстан Республикасы Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау агенттігі 2007 жылы 29 желтоқсанда №163 лицензиясын берді.

KZIBank
Ziraat Finans Grubu Üyesidir.

ÇİÇEK МАНГАЛ

г. Алматы, ул. А. Нусупбекова 26/11а-11
Тел. +7 /727/ 397 66 67

г. Алматы, ул. Кунәева 64/66
Тел.: +7 /727/ 273 02 68

TALAPAI
ТЕХНИКА С ДУШОЙ

СОВЕРШАЙ ПОКУПКИ НЕ ВЫХОДЯ ИЗ ДОМА!

- БЫСТРО**
Всего пара кликов отделяют Вас от заветной покупки.
- ВЫГОДНО**
Доставка товаров по всему Казахстану - БЕСПЛАТНО!
- УДОБНО**
Покупайте технику не вставая с дивана, в любое время, удобное для Вас!

+7 (727) 318-79-18 (Сан Алматы)
+7 (7172) 268-410 (Сан Астана)
+7 (7172) 955-767 (Сан Карағанды)
+7 (7252) 611-031 (Сан Шымкент)
+7 (71732) 928-225 (Сан Ақтөбе)

WWW.TALAPAI.KZ

А АРЕНА

Вот уже полвека вместе!

2 ТОРГОВЫХ ЭТАЖА,
БОЛЕЕ 160 БУТИКОВ

ОГРОМНЫЙ ВЫБОР МУЖСКОЙ, ЖЕНСКОЙ И ДЕТСКОЙ ОДЕЖДЫ, ТОВАРОВ ДЛЯ ДОМА, БЫТОВОЙ ТЕХНИКИ, СУВЕНИРОВ, А ТАКЖЕ ТВ-МАГАЗИН И МНОГОЕ ДРУГОЕ.

г. Алматы, пр. Абая 141. ☎ +7 727 277 54 81
@ tdarena.almaty